

Вовк Вікторія Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, декан юридично-психологічного факультету НАВС

Реформи і позитивне право

Поняття «реформ» може бути використане лише у сфері позитивного права. Чому так? Відповідь на це питання таїться у самій природі позитивного права. Теорія позитивного права, вироблена ще в XVII столітті, знайшла своє продовження у наступних поколіннях правознавців як теорія, яка зуміла звести істину і дійсність права до законодавчого припису державної влади. Те, що теорія позитивного права набула теоретичного оформлення лише у XVII столітті зовсім не є методологічною помилкою цієї статті. Справа в тім, що стародавні римляни працювали з правовими явищами, але при цьому не переймалися власне теоретичними проблемами: дефініції правоздатності, юридичної особи та ін. з'явилися значно пізніше, а з самими явищами активно працювали ще древні римляни.

Позитивне право є *силою*, що дозволяє зайняти йому місце в «реальному ряді», що призводить до трактування позитивного права як юридичного автоматизму: воно носить формальний характер в межах окремої держави, воно не вічне, має часові обмеження, які окреслюються моментами відміни чи заміни норм новими, воно знаходить виправдання для себе у обґрунтуванні себе як показника автономної самоорганізації громадянських суспільств, які регулюються природним законом самозбереження людей. Норми позитивного права є штучними, створеними людьми, а тому є відносними, з яскраво вираженим суб'єктивним характером. Вони мінливі, умовні, інколи носять характер «подвійної шкали цінностей», вони повністю утилітарні, тобто

позбавлені трансцендентності. Такі вони є засобом для підкорення однієї групи іншій. Саме тому про реформи можна говорити лише щодо позитивного права, натомість норми природного права залишаються поза «людською юрисдикцією». Своїм існуванням вони підтверджують ту істину, що людина не може жити у світі, де все відносно і спиратися лише на договірні, тобто сформульовані самими людьми основи. Домовленості можуть бути самими різними і здатними відповідати незліченній кількості критеріїв. На цьому будуються системи позитивного права, але не природного. Природне право запозичує принцип абсолютності зі сфер релігії і моральності, із якими воно тісно зв'язано і які здавна культивують сферу духовно-практичних відносин людини з абсолютними цінностями і нормами. Якщо в традиційному, античному і середньовічному суспільстві релігія впливала на правову систему безпосередньо, то в Новий час її вплив на природне право стає, переважно, опосередкованим, здійснюваним через моральні норми і через філософсько-етичні вчення. З цієї точки зору, дійсно безсмертною і геніальною є концепція соціокультурної динаміки П. Сорокіна. Чуттєва морально-правова реальність (світ позитивного права) не може бути стійким утворенням, занадто велика спокуса у законодавця підлаштувати під себе соціальний простір, в якому він почувається властивим.

Норми позитивного права адаптовані до реальних потреб конкретних інституцій (часова перервність і просторова локалізація), а відтак вони можуть «покращуватися» самим творцями або їх нащадками (як у біологічному, так і соціальному вимірах). Змагальність між державними інституціями за головну нагороду - розширення повноважень - є постійною рушійною силою у внесенні змін до чинного законодавства.

Реформа в широкому сенсі означає, насамперед, зміну того, що уже є, його перетворення, саме тому можна не погодитися із трактування реформи як особливої форми революційного процесу.

Головач Володимир Володимирович,
кандидат юридичних наук, заслужений юрист
України, голова правління аудиторської фірми
“Аналітик”, шеф-редактор журналу
“Економіка. Фінанси. Право”

Проблеми правової реформи в аудиторській діяльності в Україні

За останні скликання Верховної Ради України було запропоновано не менше десятка законопроектів з аудиту. І ні один з них парламентарі попередніх скликань не спромоглися прийняти. Найбільші шедеври, а точніше, художні твори на юридичну тематику, виходять з-під пера Міністерства фінансів України. Яскравий приклад цьому - останній їх варіант. Так чому все так відбувається? Відповідь. А тому, що до аудиторської діяльності ставляться примітивно, частіше всього через призму своїх власних інтересів. Даліше яких